

	Lap.
Természetrizai	61
	78
	88
	94
barát elbeszélése	111
	135
	136
	174
	175
	175
	186
	196
	205
	214
rajzi és törté-	251
	267
	268
	270
rajzi csevegés	279
	283
	287
	303
	320
arász csevegése	332
	360
	368
	376
	392
	397
	413
	30, 95, 110, 128,
	5, 263, 288, 295, 352,
	362, 399
	32, 48, 80, 95, 128,
	4, 240, 272, 304, 320,
	336, 384, 399, 415
	95, 112, 144, 160,
	206, 351, 415
	0, 96, 112, 128, 144,
	224, 240, 352, 416
	112, 208, 351
	207

KIS LAP

A TETŐN. (Lásd a 15. lapon.)

XXVII. kötet, I. szám.

Ára negyedévre 1 frt 40 kr.
Megjelen hetenkint egyszer, 16 oldalon.

1884. július 6-án.

ÉVIKE TÖRTÉNETE.

— Elbezzelés. —

AFŐVÁROS egyik félreeső, szegényesebb vendéglőjében és ott is nem épen a legszebb vendégszobában, három utas ült. Nagy utra indulhattak, mert ugyancsak nagy csomagok feküdtek szerte a szobában; de hogy utjuk nem mulatságos, az meglátszott az arcukon.

Tulajdonképen csak kettejük arcán látszott valami nagy szomorúság; a harmadik inkább csak bámulgatta az idegen helyet. Ez a harmadik egy alig három éves, göndörhaju, kedves képű leányka volt. Neki még mulatságára szolgált, ha a nagy ládákra föl-fölkapaszkodott; csak nagyon ovatosan, zaj nélkül tette azonban ezt s minduntalan oda nézett egy igen halvány nő, majd meg egy komoly arcú férfi felé. Néha oda is szaladt.

— Kedves mama, mikor ülünk megint kocsiba? kérdé.

— Nem tudom, kedvesem... nem sokára... talán holnap.

— Ne háborgasd a mamát, Évikém, szólt az apa; látod, beteg.

Évike ijedten, félénken huzódott félre. Szülei sokáig nem szóltak semmit, végre Erdei — így hívták a férfit — szeliden így szólt nejéhez:

— Kedvesem, hát csakugyan nem mersz az utra vállalkozni?

— Lehetetlen, hidd meg, lehetetlen! Annyira beteg vagyok, hogy azt hiszem, mindjárt meg kell halnom... óh!

— De hát mit tegyünk? Ha holnap ott nem leszünk a kikötőben, a hajó elindul nélkülünk és akkor vége minden számításomnak. Ezzel a hajóval várnak

messze a tengeren túl s már most is késünk, jóformán csak kegyelemből kapom ott meg az ígért jó állást. Ha nem érkezem időre, másnak adják.

— Igen, neked menned kell. Mind hiába, el kell válnunk egy kis időre... te menj előre, én kis leányunkkal majd utánad megyek, mihelyt kissé fölgyógyultam. Talán már egy hét múlva indulhatok.

— Oh, de itt hagyjalak betegen, egymagadra, csupán ezzel a piczi gyermekkel!

— Ne aggódjál, jó férjem. Nem lesz semmi bajom... csak egy kis pihenésre van szükségem... tudod, az utóbbi napokban nagyon meg is erőltettem magamat az uti készülétekben. Ki vagyok merülve... de pár nap alatt bizonyosan megerősödöm.

Meg is látszott a szegényen, hogy nagyon beteg és ki van merülve. Erdei látta ezt jól és sokáig küzködött magával, hogy mit tegyen. Végre is kénytelen volt rászánni magát, hogy egymaga fog tovább utazni, — messzire túl a tengeren.

Erdeti még nem igen rég vagyonos ember volt, de sokféle csapás érte, e mellett pedig egyéb nagy bajok is üldözték; heves, hirtelen fellobbanó ember volt, összezördült legjobb barátaival, s nem volt maradása. Egyszer aztán hirtelen arra szánta el magát, hogy a mi kevés vagyona még van, pénzzé teszi és családjával együtt kivándorol messze idegen világba, Amerikába, ott új életet kezd, szorgalmasan dolgozik és ha szerencséje lesz, ha újra gazdag emberré küzdheti föl magát, akkor majd hazajön, badd lássák ellenségei, hogy rosszul itéltek felőle.

Régen, sok évvel ezelőtt egy ismerőse szintén világgá indult szerencsét próbálni s ez épen most irt neki, hogy nagyon fényesen megy a dolga, de szüksége volna egy megbízható emberre, a ki sok munkájában segitené. Jól megfizetné. Erre aztán Erdei azt határozta, hogy ő maga áll régi ismerőse szolgálatába; összepakoltak s megindultak a nagy utra. A fővároson kellett keresztül utazniok, de mire ide értek, Erdeiné annyira rosszszul lett, hogy kénytelenek voltak megszállani egyik szerényebb vendéglőben. Remélték, hogy a baj hamar elmúlik, de csalódtak. A szegény beteg nő nem mert arra vállalkozni, hogy napokig, hetekig tengeren utazzék. Bele kellett nyugodniok, hogy egy időre elválnak. Erdei előre megy, nehogy elszalaszsa a jó állást; neje és kis leánya pedig majd utána utaznak. A sok podgyászt Erdei magával viszi, hogy beteg neje ne legyen bajlódása; csak annyi ruhát hagy neje ne és Évikének hátra, a mennyi egy kis időre okvetlenül szükséges.

Miután ekkép megállapodtak, Erdei utra is kelt. Szomoru volt a bucsuzás, de a kis Évike azt még nem értette, hogy apja és anyja mért könyeznek; ő maga csak azon busult, hogy apácska nem akarja őt a kocsiba venni, mikor pedig a kocsikázás olyan kellemes. De egy óra mulva már megvigasztalódott, sőt mint az efféle kicsike gyermek, jóformán el is felejtette az egészét.

Annál kevésbbé felejtette el a mama. A bucsuzás izgalma még betegebbé tette, feje kábult volt s alig tudta, mit tegyen.

— Talán jobban leszek, ha kissé a friss levegőn járok. Jőjj, kis leányom, megyünk sétálni.

Évike tapsolt örömeiben, mert sétálni nagyon szeretett, különösen a mamával. Itt a nagyvárosban egész másféle volt ugyan a séta, mint régi otthonukban, a szép falusi jószágon. Szűk utczákon, kemény kövezeten kellett menni, száz meg száz siető, lőtő-futó embernek kitérni s nem volt sehol egy árva zöld lombocskasem; messze kell a nagyvárosban menni, míg sétakerthez jutunk. Évikét mulattatta ez a tolongás, sürgés-forgás, volt mit megbámulnia; de a mamának annál inkább terhére esett a zaj, zszibongás. Szinte szédült bele, csak nagy erőfeszítéssel birt még egyenesen járni s minduntalan azt hitte, hogy már eltántorodik, összerogy. Végre eljutottak a sétaterre, hol árnyas fák alatt kényelmes padok is kínálkoztak. Egyik üres padon letelepedtek.

— Pihennem kell, kicsikém, szólt a mama. De te szaladgálhatsz, játszadozhatsz, csak messzire ne menj tőlem.

Évike nem mondatta ezt magának kétszer. Leugrott a padról és beszaladgálta a közel környéket. Egyszerre kíváncsian megállt, mert egy nagyobb csapat gyermeket pillantott meg, a mint vigan játszottak lapdával, abronccsal és más mindenféle játékkal. A játszó gyermekek közül egy nagyocskas leány észrevette.

— No kicsike, talán neked is volna kedved játszani? Jer ide közénk, majd megtanítunk a játéokra.

Évike odanézett mamája felé, hogy szabad-e? De mama nem nézett ide, hanem bágyadtan támasztá fejét hátra a fának, mely alatt a pad volt. Arcza még sápadtabb volt, mint eddig, szemeit behunyta, karjait lankadtan ereszté ölébe. A ki elment mellette, azt hihette, hogy alszik. Évike még sokkal kisebb volt, hogysen valami komoly dologra ügyelni tudott volna; mikor tehát látta, hogy mamája nem néz feléje és nem tiltja, készséggel oda állt a gyermekek közé és játszott velök. Vigan voltak, kergetőztek, kacagtak, majd ismét beszélgettek s az a nagyocska leány, ki Évikét maguk közé hívta s ki valamennyi fölött uralkodni látszott, egyszer így szólt Évikehez:

— Hol laktok ti?

— Ott, messze! felelé a kicsike s kezével egyik utca felé mutatott.

— Ebben az utcában?

— Nem, nem utcában, ott nincs utca.

— Tehát nem Párisban laktok?

— Azt nem tudom.

Nagyot nevettek rajta s egyik játszótárs lenézőleg mondá:

— Ugyan, ne bajlódjál vele, Lujza. Látod, még egészen tudatlan csöpp jószág.

— Ép azért bajlódhatunk vele, felelé Lujza. Nagyon kedves kis baba, és egymaga van, unatkozik. Hát mondd csak, kicsikém, mit szokott apácskád csinálni?

— Semmit.

— Hát a mamád?

— Az is semmit.

— Akkor hát uri emberek, szól Lujza olyan képpel, mint a ki mindent

könnyen kitalál. Mondd csak, kicsikém, hát apácskád és mamád nem kereskedők, nincsenek boltban, vagy talán műhelyben. Látod, az én mamámnak boltja van.

— Hol? kérdé Évike.

— Amott a sarkon, látod, az a kis szatócsbolt a mienk.

Évikének fogalma sem volt arról, mi az a szatócsbolt. Lujza aztán kérdé:

— És a mamád hol van?

— Ott ül a padon.

— Ahá, látom... elaludt. Esteledik is már. Hát holnap eljössz?

— Nem tudom.

— Ugyan ne hivogasd! szóltak közbe a többiek. Nem közénk való, látod, milyen együgyü kis jószág, alighogy beszélni tud.

— Annáinkább pártját kell fogni, jónak kell lenni hozzá. Mi a neved, kicsikém?

— Évike.

— Nagyon szép név. És a vezetékneved?

Évike nagyot nézett. Látszott, hogy nem tudja, mi az.

— Hogy hívják apádat és mamádat? kérdé Lujza.

— Hát... hát apa és mama.

— Igen, de mi a nevök? Lásd, az én nevem Köves Lujza. Hát mi a ti nevetek?

A kicsike leányka csak bámult, aztán rázogatta a fejét, hogy ő biz ezt nem tudja és nem érti. Lujza okoskodva mondá:

— Ez nagy hiba. Eddig bizonyosan falun laktatok, ott ez nem oly fontos. De ha itt a nagyvárosban eltévedsz és nem

tudod a nevedet, hogy vinnének vissza szüleidhez? Meg kell mondani mamádnak, hogy tanítson meg a nevedre és lakásokra.

Épen ekkor oda jött egy őr.

— Gyerekek, este van, ideje hazamennetek, az ilyen apróságnak ilyenkor már ágyban kellene lenni.

A gyerekek meg is indultak, ahányan annyifelé. Lujza azonban kézen fogta Évikét és így szólt:

— Jőjj, kicsikém, elkísérlek a mamáidhoz.

Mihamar eljutottak a padhoz, melyen a mama mozdulatlanlalt ült, fejét a fának támasztva. Nem mozdult a gyerekek közeledtére sem. Lujza illedelemesen meghajtott a magát, mondván:

— Visszahoztam a kis Évikét... velünk játszott.

Erdeiné erre sem felelt.

— Nagyon mélyen alszik, szólt Lujza csodálkozva. Pedig ugyan kényelmetlen helyzetben támaszkodott oda.

A kis Évike közelebb ment.

— Mama, kedves mama, itt vagyok már! Olyan szépen játszottunk... és jó voltam ám! Ez itt Lujza...

A mama erre sem felelt. Most már Évike, szokása szerint, föl akart kapaszkodni a mama ölébe, de alig próbálta meg, ijedt sikoltással ugrott félre, — a mint fölkapaszkodott, a mama megmozdult ugyan, de mint élettelen test bukott le a földre. Évike megijedt és bámult, de nem értette meg a dolgot. Hanem Lujza, aki már nagyobbacska volt, megértette és fölkiáltott:

— Istenem, hiszen meghalt!

A zuhanásra s a gyerekek ijedt sikoltására odaszaladt az őr és csakhamar több ember is összefutott. Fölemelték a földön heverő nőt, vizsgálták, tapogatták, aztán előjött egy rendőr is, meg egy orvos és ez is kimondta:

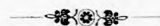
— Igen, vége van, meghalt!

(Folytatása következik.)

»ALADÁR JÓ BARÁTJA«
OLVASÁSAKOR.

A BÖ zsölyge-székekben ülök,
Olvasásba elmerülök.
A „Kis Lap”-ot forgatom
Jó Zsuzsika sorsa miatt,
Aki, óh, a vízbe fulladt,
Könyeimmet csorgatom.
De egy édes sejtés súgja:
Derék Vidor majd kihúzza.

MESE TÜCSÖK URFIRÓL.

TÜCSÖK urfi a víg gyerek,
Dalátul hangos a berek,
Csak fújja egyre, mindig fújja,
S kezdi elől mikor megúnja.

*Nyaratszaka nem dolgozik ;
Izzadjon más : ő lakozik.
Hol kedve tartja, ver tanyát,
S ingyen terítik asztalát.*

*De jaj, a tél! beront a tél,
Tücsök urfi magába tér,
Ölt szőr-csuhát, és bánva-bánja
Hogy annyit mulatott a nyárba!*

*Ennék bizony, s kutat, keres,
De kamra, padlás — mind üres.
Egyetlen morzsát sem talál ;
No, tücsök urfi, mit csinál?*

*Indul nagy utra, kéreget :
»Oh! adjatok, jó emberek,
Csak egy falatkát, egy szemet, —
Az úr isten fizesse meg!»*

*A hangya gúnyosan kiált :
Biz ő egy falatot sem ad ;
Ha tudott dúdolgatni nyáron,
Illő hogy most bus tánczot járjon.*

*A nagyképü egér pedig,
Szemforogatva, szörnyűködik.
Leczkét ereszte hosszú lére :
Az alamizsnát szűken mérte.*

*Nyájas szavú a kicsi méh :
»A mit szeretsz, válaszld, imé!»
Leczkéző szóval nem untatja,
De kis országát bemutatja.*

*Tücsök urfi, a víg gyerek, —
Bajjal, — kihúzta a telet.
De nyárra ismét fújja, fújja :
A régi nótát kezdi újra.*

HALASZ-KALAND.

(Képekkel a 12. és 13. lapokon.)

VIGAN töltötte Berezi a szünidőt falun,
talált játékot, mulatságot bőviben.
Mikor nagyon forrón süttött a nap, akkor
legkedvesebb mulatsága volt a halászat.
A folyó partján hüs árnyékba telepedett
és horgászott.

Maga csinált magának halászhorogot,
még pedig kettőt is, hogy ha az egyiknek
baja esnék, legyen mindjárt másik. És
mert mindjárt első nap fogott egy halacs-
kát, nagy kedvet kapott a halászhorgozáshoz.

— Csak az kár, hogy a horgot tar-
tani kell, gondolá. Ez unalmas és fárasztó.
Majd kieszelek valamit.

Ki is találta, hogy a horgot oda
támasztotta egy kis czövekhez.

— Így ni! Ha beleharap a hal a
csálétekbe, megkapom a horognyelet és
kirántom.

Most már kényelmesen ülhetett a
horog mellett. A mint ott üldögélt, egy-
szerre eszébe jutott valami.

— Miért ne állítanám föl mind a két
horgot? Kettővel még hamarabb fogok
halat. Ide ülök a középre, vigyázhatok
mind a kettőre.

Meg is tette és nagyon meg volt elé-
gedve ügyes találmányával. Várta, sokáig
várta, hogy halacska jöjjön. Végre csaku-
gyan jött is és egyik horog mozogni
kezdett.

— Ahá, beleharapott.

Odahajolt, hogy a horognyelet meg-
fogja, de épen ebben a pillanatban a másik
horog is megmozdult, még pedig oly hir-
telen és erősen, hogy beesett a vízbe.
Berezi ijedten ide fordult és utána akart
kapni, ekkor meg azonban az előbbi hor-
got is berántotta a rajta vergődő hal a
folyóba s Berezi hamarjában azt sem
tudta, melyik után kapjon. A víz pedig
elsodorta mindkettőt. Berezi ijedten
hajolt le, hogy valamelyiket megmentse,
de nem érte el, hanem e helyett leesett

fejéről a kalapja és most már ezt is vitte a víz.

A kalapot messze lent a hidnál kifogták, elázva, összerontva s otthon Berczi kénytelen volt elbeszélni kellemetlen kalandját. Apja pedig csak azt mondta rá:

— Jól történt, a hogy történt, mert telhetetlenkedtél. Tanuld meg, fiam, hogy régi igaz példabeszéd az: a ki sokat marokol, keveset fog.

MIHÁLY bácsi józsiüen kicsiholt:
*» Urficskáim, itthon vannak a csikók,
 Egyik pejko, a másika meg kesely,
 Most is úgy repül már, akár a pelyy.*

*Oly paripák válanak majd ezekből,
 Amilyenek nem válanak ezerből,
 Most vadócok még egy kicsit, ifjak még,
 A fejükben sohasem volt kötöfék.»*

*Igy beszélt az öreg csikós, s utána
 Behajtá a két csikót a karámba
 S mondják Gyula, Pista fölsohajtvá: Bár
 Paripákká nöttetek fel volna már!»*

AZ ELITÉLT CZICZA.

— Tréfás mese. —
 (Négy képpel.)

HOL VOLT, hol nem volt, egyszer valahol volt egy czicza, a kinek igen jó dolga volt. Ott hevert egész nap az urnője pamlagán, aludt és még játszani is röst volt; a sok jó ételben csak úgy válogatott, ha pedig valami szegényebb cziczát látott, gőgösen fordult el tőle.

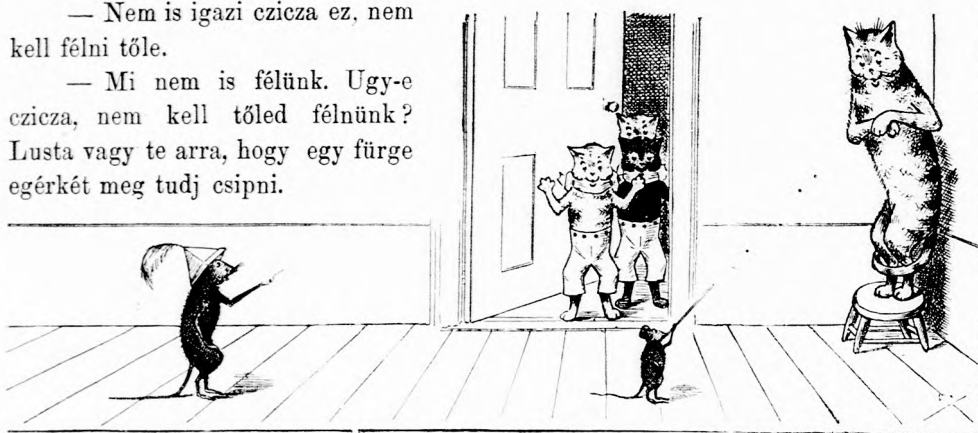
— Ez bizonyosan afféle szegény ördög, a ki egerek után szaladgál. No, sajnálom az istenadtát. Nekem ugyan nem kellene az a hitvány egérhus, még ha arany-tányéron hoznák is. Meg sem foghatom, hogy az én hozzám hasonló hatalmas macskák mit vadásznak olyan szegény egerek után. Én bizony nem bántom szegényeket, hadd éljenek.

Már azt nem tudom, valóban csupa jószívüségből nem bántotta-e az egereket, vagy pedig azért, mert nagyon lusta volt. Az egérke nem engedi ám könnyen megfogni magát, sokáig éberem kell rá lesni és aztán fürgén rárohanni, különben eltűnik akarmicsoda kis lyukban. Az ilyen fáradtság pedig nagyon terhére esett a mi kényes cziczánknak, a ki lusta volt csak meg is mozdulni a helyéből; inkább elhittette magával, hogy csupa jószívüségből nem bántja az egereket, sajnálja szegényeket.

A szakácsné persze másképp gondolkozott, mert az egerek sok kárt tettek a kamrában; hanem maguk az egerek nagyon szerették ezt a dolgot, mert szabadon járhattak-kelhettek a czicza szemeláttára, utoljára pedig már nem is féltek tőle, sőt gunyolták is. (Lásd a képet a 10. lapon.)

— Nem is igazi cicza ez, nem kell félni tőle.

— Mi nem is félünk. Ugy-e cicza, nem kell tőled félnünk? Lusta vagy te arra, hogy egy ürge egérkét meg tudj csipni.

...GUNYOLTÁK.

Igy gunyolódtak az egérkék. Egyszer azonban, mikor javában élődtek vele s a cicza csak mulatott a kis egerek vakmerőségén, megnyílt az ajtó és belépett három fiatal cicza; ezeket a szakácsné hozta, hogy az egerek garázdálkodásának véget vessenek. Tüzes, eleven kis ciczák voltak és az ajtóban állva, nagy bosszúsággal hallgatták, hogy a hitvány kis egerek mily gunyosan mernek beszélni egy ciczával.

— No már ez szégyen az egész cicza-nemzetségre, szólt az egyik kis cicza.

— Bizony nagy szégyen, szólt a másik. És nézzetek, ez a mi lusta atyánkfia csak nevet rajta, meg sem mozdul.

— De mi nem hagyjuk a becsületünket, szólt a harmadik. Ucczu rajta, fogjuk el ezt a két vakmerő egeret.

Berontottak és üldözőbe vették az elbizakodott egereket. Ezek most már bezzeg nem hetvenkedtek, hanem egyszerre szük lett nekik a szoba, azt sem tudták, merre meneküljenek. El is vesztette az egyik a csákóját nagy futásában és biz' én nem tudom, mi történt volna, ha a kicsi ciczák már kissé tapasztaltab.

...NAGY HÉVVEL FOLYTATTÁK AZ ÜLDÖZÉST. (Lásd a 9. lapon.)

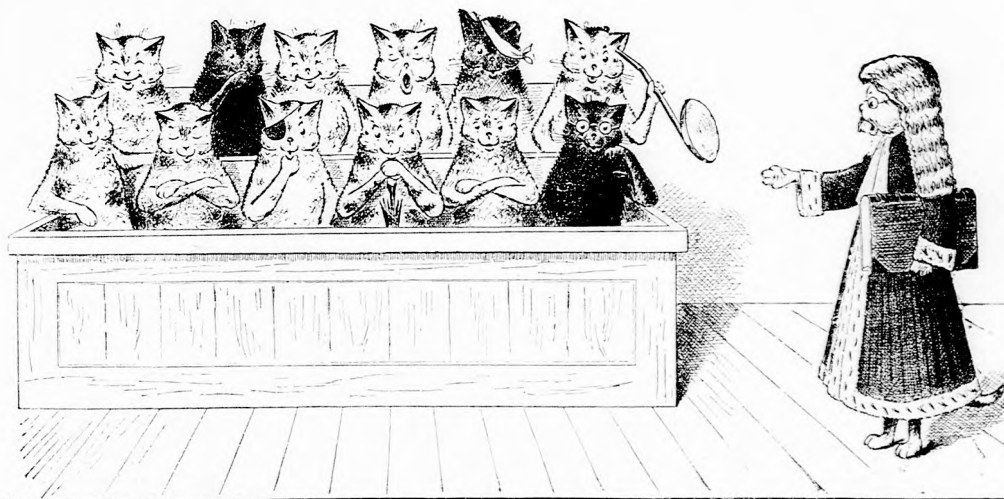
szólt a
atyánkfia
al.
becsüle-
zu rajta,
et.
ették az
most már
em egy-
azt sem
is vesz-
utásában
nt volna,
szaltab.

bak lettek volna az egérfogásban. Hanem ők, bár nagy tüzzel folytatták az üldözést, (Lásd a képet a 8 lapon.) még nagyon fiatalok voltak és így most az egyszer az egérek szerencsésen elmenekültek.

Hire futott azonban mindenfelé a ciczák közt, hogy a három fiatal cicza mikép mentette meg a familia becsületét. Dicsérték a fiatalokat, de annál inkább boszankodtak a lusta ciczára. El is határozták, hogy törvényt tartanak fölötte.

Összehívták a bíróságot. A falu legbölcsebb, legöregebb ciczái voltak a bírák, csupa komoly, tapasztalt cicza, még pedig nem kevesebb, mint tizenkettő, mert hát több szem többet lát, ha tizenketten vannak együtt, bizonyosan megtalálják az igazságot. Volt köztök olyan öreg, hogy már csak hallcső segítségével értette meg a szót; volt egy-kettő félszemű is, de azért mindnyájan bölcsék és tudósok valának.

... A BIRÓSÁG EGYÜTT VOLT.

Mikor a bíróság együtt volt, előlépett egy hasonlókép tudós cicza és elmondta, mi a panasz a kényes, lusta cicza ellen.

— Hírét bizonyosan hallottátok már, igen tisztelt bíró urak. Nagy, szörnyen nagy a vádlott bűne. Jó dolga volt és csupa jó dolgától megfélemedezett kötelességéről. Ősi idő óta a cicza-nemzetség feladata, hogy a kártékony egereket pusztítsa. De ez a mi gonosz atyánkfia

nem teljesítette kötelességét, a házban elszaporodtak az egerek, a kamarában mindent megrágtak és utoljára gunyolták a macska-nemzetséget. Csuffá vagyunk téve, az egerek előtt vége minden tekintélyünknek, ezer éves vitézi hirünkön csorba esett. Ezért kérem a tekintetes bíróságot, büntesse meg szigorúan a kötelességéről megfélemedezett ciczát.

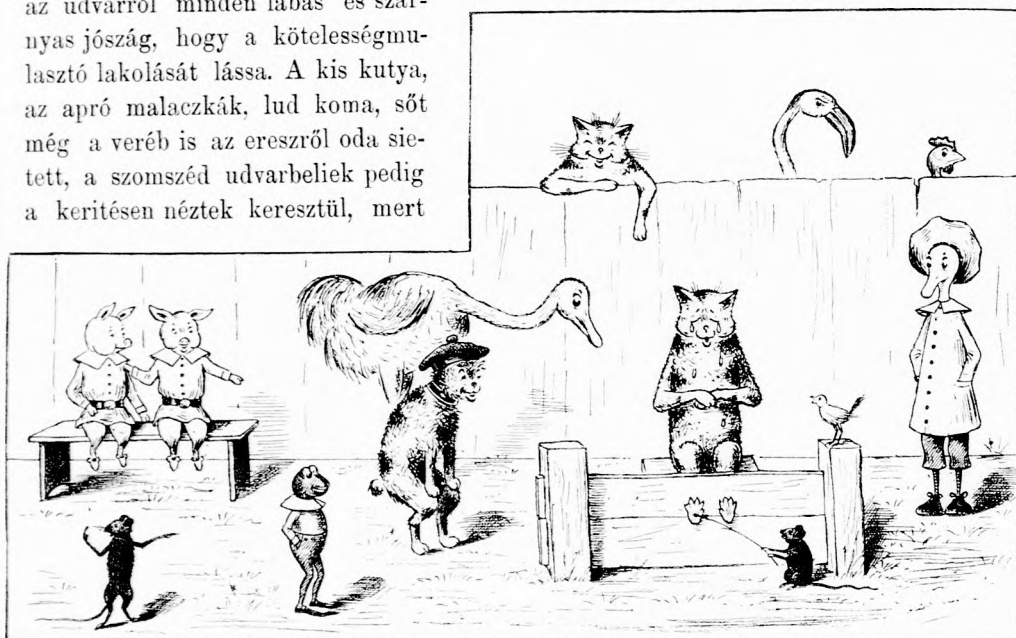
A bírák helyeslőleg bólingattak.

— Jól beszél, igaza van, keményen meg kell büntetni a bűnöst.

Aztán sokáig tanakodtak és végre kimondták az ítéletet, hogy a bűnös fél napig kalodában fog ülni, még pedig az udvaron, hadd lássa mindenki.

Ugy is lett. A kényes, lusta cziczát becsukták a kalodába, ott az udvar közepén. Volt ám aztán neveltség! Összefutott az udvarról minden lábas és szárnyas jószág, hogy a kötelességmulasztó lakolását lássa. A kis kutya, az apró malaczkák, lud koma, sőt még a veréb is az ereszről oda sietett, a szomszéd udvarbeliek pedig a kerítésen néztek keresztül, mert

hát ilyet még soha sem láttak. De legkeservesebben esett az elítélt cziczának, hogy azok a hitvány kis egerek is oda jöttek, sőt az egyik még csiklandozgatta is a talpát. Most már szeretett volna rárohanni, de nem lehetett, nem tudott megmozdulni. Az egérekék pedig ezt jól tudták, azért nem is féltek, hanem integettek mindenféle az atyafiaknak, hogy csak

... ILYET MÉG SOHA SEM LÁTTAK.

jőjenek bátran, legalább ez egyszer igazán nem kell félniök a cziczától.

Az elítélt czicza keservesen sirdogált és sűrűn potyogtak könnyei. Végre bele nyugodott büntetésébe s így szólt magában:

— De hiszen nem járok én így többször! Azért, hogy jó dolgom van,

teljesíteni fogom kötelességemet, nem engedem többé csuffá tenni a czicza nemzetség becsületét, az egérnépség nem fog soha kigunyolni.

Alkalmassint meg is tartotta szavát, mert nem hallottam, hogy azóta valaki látott volna macskát kalodában.

A KIS NYALI FALI.

*SUPA szégyen
kimondani :
Lilike egy nyali-
fali.
Nyalni, falni
szörnyü kedve,
Mézben úsznék,
ha lehetne.*

*Reggel milyen dolgot teszen —
Hogyha fölkelt nagy nehezen,
Szentül tudja már előre :
Keserü a barna löre.*

*Uzsonnánál ismét baj van :
Mért van annyi só a vajban !
S az is nagy büt hoz reája,
Mért nem czukrosabb tésztája ?*

*Bezzeg, megjárta a minap !
Hát a kis Nyali-falinak
Foga vásván a czukorra,
Szimatolni kezdte orra.*

*Keresi a kasztlí titkát,
Hát a szögletben ott mit lát ?
Csészét, fehér porral telve —
Már is benne van a nyelve.*

*De föl is sült, amint kellett :
Timsó volt az nádméz helyett,
Csókra huzta száját mindjárt —
A kis Nyali-fali így járt.*

Béla bácsi.

A HANGYÁK HÁBORUSKODÁSA.

— Természetrajzi csevegés. —

KERTBEN, mezőn sétálgatva, számtalan-
szor megyünk el apró hangyaseregek
mellett. A legtöbb ember oda sem ügyel
a parányi teremtésnek és igen sokan nem
is gyanítják, hogy a hangya a legérdeke-
sebb kis lények egyike.

Hogy a hangya rendkívüli szorgal-
mas, azt már a példabeszéd is mondja. De
van a hangyának egy másik tulajdonsága
is, mely az apró rovarok világában nagyon
ritka: a hangyák közt vannak olyan faj-
ták, melyek igen harcziások és valóság-
gal kedvöket találják a háboruszkodásban.
Nem olyan harc ez, minőt a méh vagy
darázs folytat, ha valaki megtámadja; a
hangyák valóságos hadjáratokat rendez-
nek, foglyokat ejtenek. Legharcziásabbak
a vörös hangyák. Ezek minduntalan nagy
csatákat vívnek a közönséges fekete han-
gyákkal.

Egy jeles természettudós, Forel,
sokáig tanulmányozta a hangyák életét
és tapasztalataiból elmondok nektek egy
pár érdekes adatot.

Egyszer Forel a vörös hangyákhoz
egy csomó közönséges munkáshangyát és
bábjaikat tette. A vöröshangyák a bábokat
rögtön magukkal vitték, de nem azért,
hogy fölfalják, mert a következő évben a
két hangyafaj barátságosan lakott egy és
ugyanazon bolyban s midőn a vizsgáló
abba egy fadarabot tett, mindkét faj
egyenlő fürgeséggel igyekezett a bábokat
biztos helyre szállítani. Ekkor ismét
mezei hangyákat tett le a szomszédba; de
a bolyban levő régiebb munkás hangyák

emet, nem
ezicza nem-
ég nem fog
otta szavát,
óta valaki
n.

a helyett, hogy ezeket rokonaik gyanánt üdvözölték volna, ép oly izgatottan támadták meg, mint a vörös hangyák. Az ujonnan jöttek tulsúlyban voltak s megtámadták az erődöt; a szövetséges védők észrevevén a veszedelmet, futásban kerestek menedéket s nagy ügyességgel vitték magukkal úgy a bábokat, mint az új hangyanemzedéket, nem válogatva vörös és fekete közt.

Az ellenséges fajok ily barátságos együtt léte gyakran évekig tart. Egy ily vegyes lakosságú hangyaboly vizsgálata igen érdekes. Minden faj megtartja saját

építési módját, úgy hogy az egész boly vegyes építési módot tüntet fel. A boly tetején rendszeren a munkás hangyák mutatkoznak, a mint a táplálékot összegyűjtik vagy sütkéreznek. Ha zavarják őket, vagy idegen állatokat hoznak közelökbe, rendkívüli sebességgel futnak el segítségért. Csakhamar megjelennek azután a vörös hangyák s megkezdik a harcot, melyben a munkás hangyák nem vesznek részt.

Az épen most kibujt munkás hangyák házi dolgokkal foglalkoznak s kezdetben nem képesek ellenséget és barátot megkülönböztetni. Forel kísérletet tett,

HALÁSZ KALAND I—II. (Lásd a 6. lapon.)

vajon ha az ily fiatal hangyákat korán együvé hozzák, a különben ellenséges fajokat lehet-e egymással kibékíteni s szövetséget alkotni. E végett hat különféle hangyafajból tojásokat s ezenkívül három fiatal hangyát tett üvegburok alá, szintén különböző fajokból. A kísérlet igen jól sikerült, a telep kitünően gyarapodott s békésen élt egymással. Szabadban ez nem történik, itt csak a vörös mezei hangyák közt jön létre néha szövetség.

Az ugyanazon fajhoz tartozó, de különböző telepen lakó hangyák viszonya

egymáshoz igen különböző. Legtöbbnyire külső körülményektől függ, vajjon barátságos vagy ellenséges indulattal vannak-e egymáshoz. Ha a telepek egymástól meglehetősen távol vannak s mindkettő állapota kielégítő, a harc elkeseredett szokott lenni. Ha közel vannak egymáshoz, akkor gyöngébb, de folytonos csatározás áll be, mely kimerülést idéz elő és rendszeren a két telep egyesülésével végződik. Ha a bolyok lakossága igen csekély, a két párt egyesítés által igyekezik javítani helyzetén.

A hangyabolyok tulnépesedése ese-

gész boly
boly tete-
mutatko-
zegyűjtik
őket, vagy
be, rend-
egtségért.
n a vörös
melyben
részt.
nkás han-
ak s kez-
s barátot
etet tett,

tében gyakran történnek kivándorlások. Forel megvizsgált egy ily bolyt, mely egy konyhakert kerítése mellett volt. A hangyák utjai különböző irányban vonultak, legjártabb volt az, mely a mezőre vitt s innen egy tó mellett levő facsoporthoz. Tavasszal a tekintélyes telep egy része a facsoportnál telepedett le. Később egy más kivándorlás is történt, és ezek a kivándorlók egy másik ut végén telepedtek le. E hely később kedvezőtlennek tünt föl s a hangyák elhagyták, hogy egy szomszéd gyepün új telepet alkossanak. Nyáron át a három telep lakói gyakran

találkoztak egymással s érintkezésük mindenkor barátságos volt. Ősszel az összejövetelek megszűntek.

A következő nyáron mindahárom telep lakói, valamely ismeretlen okból, azt a szokást vették föl, hogy lakhelyüktől nem távoztak messzire s így a régi összejövetel megszűnt. Hosszabb idő múlva az anyatelepből néhány állatot az új telepek mellé helyeztek. De a kivándorlottak barátságtalanul fogadták őket, úgy hogy meg kellett szökniök. A második hasonló kísérlet alkalmával már nem fogadták ugyan őket ellenségesen, de mégis gyana-

HALÁSZ KALAND III. (Lásd a 6. lapon.)

ködőlag. Gyakran észre lehetett venni, hogy az egymástól szétválasztott hangyák egymásra ismét ráismertek, de ha a szétválasztás hosszabb ideig tartott, emlékezetük cserben hagyta őket.

Forel nagy kitartással tanulmányozta az ugynevezett amazonhangyákat, melyek sem nem építenek, sem bábokat nem növelnek föl, de önmagukra hagyva képelenek még csak enni is. Főfoglalkozásuk a harcolásban áll. A munkás hangyák tojásait nagy gonddal viszik át saját bolyaikba. Az amazon-hangyák halvány-

pirosak s 6—7 milliméter hosszúsággal bírnak. Öt hegyes, hajlott s elágazott álluk van. Ezen eszközzel sem fűrészelni, sem lyukat vágni nem képesek, ez csak fölfegyverzett hangyák egészen másképp is harcolnak, mint a többiek. Arra nem képesek, hogy lábaikkal fogják meg ellenégeiket s azok fejét vagy más testrészét levágják s ezért támadásukat a test ellen intézik s azután állaik egyik vagy másik hegyes végével átszurják annak fejét. A háboruban nagy ügyességet, szenvedélyt

s oly bátorságot tanusítanak, mely csaknem vakmerőségnek mondható. Soha sem futamodnak meg, gyakran megtörténik, hogy egyetlen állat is neki ront egy ellenséges csoportnak s igen sokat megöl azok közül, míg legyőzik. Azonban ez a szenvedélyesség csak a csatában látszik meg náluk. Mikor hadjáratra mennek, katonai sorrendben hatolnak előre, gyakran nagy kerülőket tesznek, hogy kitérjenek valamely akadály elől. Ha egy közülök elmarad, gyorsan igyekszik társait utólélni, de e mellett ügyesen kerülgeti az ellenséget, sőt az is megtörténik, hogy az egész sereg visszafordul, ha tulnyomó számban látja az ellenséget maga előtt. Csak a harcziás izgatottság teszi az amazon hangyákat vakmerőkké. Ha hosszú utat kell tenniök, gyakran tartanak pihenőt, mely alatt az elmaradtak is hozzájuk csatlakozhatnak s a további ut felől is tájékoztatják magukat.

Az ily csapatok nagysága különböző; néha az egész csak néhány százból áll, de néha kétezeren is vannak. A hadjárat kezdete mindenkor délután van, s pedig, ha nincs nagyon meleg, két órákor, ha igen, háromkor. Az előkészületek igen gyorsan megtörténnek. Néhány hangya a dombtetőn látszólag közönyösen sétál, azonban egyszerre néhány eltűnik közülök. Ez a jel s most előrontanak az amazonok. Csápjaikkal érintik egymást s azután egész csapat utra kél. Csak a rabzolghangyák nem vesznek részt a harcban s látszólag az egész ügygyel nem törődnek semmit.

A hadtestek gyakran meglepő biztonságossággal végzik dolgukat, különösen ha

az ellenség előttük ismert talajon lakik. Ismeretlen vidéken azonban gyakran eltévednek s ekkor a hadjárat eredménytelen.

Ily eredménytelen hadjáratot észlelt egykor Forel. A csapatok délután négy órákor indultak utnak, leszálltak a dombról s egydarabig a szőlőskert mellett haladtak. Egyszerre megállottak s egyesek közülök különféle irányokban futottak szét. Visszatértök után a hadtest ismét elindult, de egy idő múlva újra megálltak s különböző irányban küldtek ki kémeket. A kémlelődésnek azonban nem volt kedvező eredménye, mert az egész csapat megfordult s hazatért ép oly rendben és pontossággal, mint kezdetben. Csak midőn a dombon fölfelé másztak, mutatkozott némelyeknél a fáradtság s lazult meg kissé a katonai rend. Este hét órákor már otthon voltak. Más alkalommal későn indultak utra s miután észrevették, hogy nagy fű nőtt s így nehéz előre hatolniok, gondolkozás nélkül viszatértek.

Az amazon hangyák ép oly kitarthatóak, mint a minő merészek. Forel egykor észlelte, hogy egy hadtest, mely az előbbi napon egy buzaföldet hasztalan kutatott át, másnap ismét viszatért oda s addig járt összevissza, míg egy nagy csoport barna hangyát talált. Ezek megostromlása egy pillanatig tartott s csakhamar minden amazon hangya ismét előjött, szájában egy tojással. A hátra maradtakat a barna hangyák üldözni kezdték. A rablók haza tértek, de nem vettek maguknak annyi fáradságot, hogy a rablott tojásokat a boly belsejébe vigyék, hanem letették a boly előtt s ismét elindultak a rablás folytatására. Utközben találkoztak az elmara-

dottakkal s gondosan kikerülték őket, hogy a rablott tárgyak hazavitelében ne akadályozzák. A barna hangyák ez alatt elkészültek az új támadás visszaverésére s erődök bejárását földgomolyokkal gyorsan eltorlaszolták. De a védelem igen gyöngye volt. Az amazonok előcsapata kissé megállott, míg a hadsereg zöme megérkezett, azután reárontott az erődre, lerombolta a sánczokat, elkergette a védőket, s új zsákmánnyal rakodott meg. A harc hevében s buzgalmukban az amazonok ily esetekben gyakran üres hüvelyeket s más haszontalan dolgot is elvisznek magukkal.

Az amazonok telepe bizonyos számú rabszolgák nélkül soha sem teljes s habár ezek nagyobb része mindenkor barna hangyákból áll, a vörös hangyák közül is szoktak többet rabszolgaságra idomítani. Ez utóbbiak igen nagy bátorsággal s kitartással védelmezik magukat, de végül mindig legyőzik őket. Egy nap Forel tekintélyes amazon-hangyahadtestet látott ily vörös hangyatelep előtt, melynek lakói észrevéve a veszélyt, nagy csoportokban lepték el a boly különböző nyilásait. Az amazonok nem rettentek meg, erős harczot kezdettek s végül benyomultak az erődbe. Az ostromlottak egy része a boly másik végén igyekezett a tojásokat s bábokat megmenteni, mindamellet a rablók jelentékeny zsákmánnyal tértek vissza.

A legyőzöttek ekkor üldözni kezdték őket s több igen mulatságos látvány mutatkozott a szemlélő előtt. Az egyik amazon, hátulról megragadtatva, kénytelen volt zsákmányát elbocsátani; a

másik szándékosan eldobta magától a prédát, hogy visszatérjen s üldözőjét megtámadja. A vörös hangyák sok ideig megnehezítették ellenségeiknek a visszavonulást, de végre is sikerült ezeknek nagy erőfeszítéssel s gyorsasággal megmenekülni az üldözés elől. Időközben zivatar is volt, melyet az amazon hangyák vitézül türtek.

Sajátságos hangyafajt képez az, melynek tudományos neve formica tapinoma. Ezek, ha őket megtámadják, testük hátulsó részeiből folyadékot lövelnek ki, mely a támadót vagy megfojtja, vagy megfutamtítja. E hangyák föld alatt laknak s lakásaikat igen gyakran s rendkívül gyorsan változtatják. Ezek nem harcziasak, de igen vitézen védelmezik magukat.

A T E T Ő N.

(Képpel a czimlapon.)

OTT ülnek a magas tetőn
Hegyi patak mellett,
Fent az égen, lenn a vízben
Leng a bárány-felleg.

Mennyivel szebb, mennyivel jobb
A magasban itt fenn!
Milyen édes, milyen tiszta
A levegő itten!

Nyilván azért szebb és tisztább
A magasban minden,
Mert közelebb vagyunk hozzád,
Teremtő jó Isten!

Számtani találós mese.

— Angliából (Bloomsburg) küldi egy magyar leánya: Ott Nina. —

Egy tóban úszott — egy lúd, és a tó felett sok lúd röpködött. Azt gágogja az egy lúd: »Hé, hová repültök ti százan?« Geggenti vissza a sok közül az egyik: »Nem vagyunk mi százan! Csak ha még egyszer anygian volnánk, és fél anygian, és negyedrészt anygian, és még te is velünk repülnél, akkor volnánk csak százan!«

Kérdés: hányan repültök?

MEGFEJTÉSEK ÉS MEGFEJTŐK.

A »KIS LAP« XXVI. köt. 25-dik számában közölt szójegyzék megfejtése:

„Borsó“

Helyesen fejtették meg: Szokolovits Iván, Unátyinszky Leona, Korbuly Imre, Jakobovics Leó, Párvy Karola és Arvéd, Ernst Miklós, Deutsch Piroška, Volf Julesa, Lövinger Ottó, Steinberg Matild és Zelna, Münzer nővérek, Voinovich Géza, Lang Ede, Csonka Gizella, Zágler Irén, Berkovits Béla és Kornél, Deutsch Zsiga, Szily Margit, Kleeberg Ödön és Zoltán, Kertész testvérek, Volf Irma, Rosenfeld Samu, Lázár Nella, Sánta Etel és Irénke, Gebhardt Mariska, Deucs Tibor, Szegedy Gina, Pallai Endre, (levelemben pénzt is említett, de nem volt benne. F. b.) Pulitzer Leó, Freund Sándor, Balogh Károly, Landauer Artur, Illés testvérek, Friedmann Erzsike, Zsitvay Laura, Spiegel Hermann, Maderspach Julka és Janka, Schvarcz Margit, Ofner Irma és Szidi, Lázár Gerő, Szedlarik Annuska, Balásfy Irén és Fekete Alice, Wallerstein Laura és Margit, Gulyás Pista, Frank Béla, Brankovits Vilma, Freund Manó és Artur, Schmidl Miklós, Borbély György.

*

A »Kis Lap« XXVI. köt. 24-dik számában közölt rejtély megfejtését utólag még beküldték: Wallerstein Laura és Margit, Szűsz Ilon és Ernő.

FORGÓ BÁCSI POSTÁJA.

Schvarcz Margit. Forgó bácsi senkit sem pirongat azért, hogy nem szép az írása, csak a piszkos, hanyag, pecsétes levélért. A ki iparkodik, lassanként szert tehet szép írásra és sok kis olvasóm haladását tapasztaltam már, nagy örömemre. Tehát írj te is bátran, hiszem, hogy idővel még

meg is fogom dicsérhetni írásodat. — **Esztegar Berta.** Vizsgálatod jó sikeréről meglepéssel értesültem s hogy örömben a szegény árvákról is megemlékeztél, jó szíved szép tanúsága. Annál inkább megérdemled a vidám szünidőt. Magyar írásod tökéletesítésére az iskolán kívül is törekedhetel s örömmel fogom tudomásul venni, ha megteszed. — **Sohay Karluska és Erzsike.** A küldeményt megkaptam és átadtam a kis gyűjtőnek, ki velem együtt szíves köszönetet mond nektek. — **Landauer Artur.** Évike története, remélem, csakugyan ki fogja elégiteni várakozásodat. — **A veszekedők.** Gyöngye kíséret. — **Kovács Ernő.** A »Magyar Ifjúság« ára negyedévre 1 frt 50 kr., kiadóhivatala pedig: Budapest, Váci utca 11. sz. Hogy [olyan jó bizonyítványt kaptál, örömmel olvastam. A rejtélynek nem sikerültek; kissé fogósabban törd a fejedet. — **Spiegel Hermann.** Kérdésedet Csokonai jövendőségei felől nem értem. Ha a költő Csokonai Vitéz Mihályra vonatkozik kérdésed, azt felelhetem, hogy az irodalomtörténet semmit sem tud efféléről, Csokonai nem jövendölgetett, okosabb ember is volt, hogysem olyasmivel töltse az időt, a miről minden józan ember tudja, hogy hiábavalóság. Könyv nincs tőle ilyesmire, tehát természetesen nem is hapható. — **Mairovicz Helén.** Nem teszek kivételt senkivel s minden adományt nyugtatok, mely kezemhez jut. Utána fogok nézni, hol van a zavar oka, postán-e vagy a nyomdában. De a közreműködők nyugodtak lehetnek, hogy te híven eljártál a dolgokban. — *Több rendbeli rejtély, elbeszélés stb., melyet itt egyenként elő nem sorolok, egy s más okból nem közölhetők.*

Jótekonyság.

Táncsics Mihály elagott magyar író részére: Csillag Hugó és Hatsék Nándor 1 frt. (A jó öreg Táncsics Mihály, mint részvételt tudatom, mult szombatn meghalt, az ő javára való gyűjtést tehát berekesztem. A legutóbbi napokban érkezett adományokat az elhunyt agg író gyászoló özvegyének juttatom kezéhez. F. b.)

*

Halmi Ferencz árvái javára: Esztegar Berta 1 frt.

Ezen összeg ki van mutatva a »Nemzet« című politikai napilapban.

Az Ég áldása legyen a kegyes adakozókon!

Forgó bácsi.